

Коробова І.В. Формування стереотипу самообмеження в масовій екологічній свідомості і поведінці [Текст] / В.К. Коробов, І.В. Коробова // Ольвійський форум - 2021: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі: XV міжнар. наук. конф. 10-13 червня 2021 р., м. Миколаїв: тези доп.: Політична наука в Україні та зарубіжжі. Актуальні проблеми міжнародних відносин: глобальний та регіональний аспекти. Соціологічна теорія на тлі суспільних трансформацій / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – С. 63-66.

УДК 316.6. 32.019.5.

Володимир Коробов,
кафедра географії та екології
Херсонського державного університету
Ірина Коробова,
кафедра фізики та методики її навчання
Херсонського державного університету

ФОРМУВАННЯ СТЕРЕОТИПУ САМООБМЕЖЕННЯ В МАСОВІЙ ЕКОЛОГІЧНІЙ СВІДОМОСТІ І ПОВЕДІНЦІ

Обґрунтовуючи актуальність всеукраїнського соціологічного дослідження з питань громадського сприймання змін клімату, автори Аналітичної доповіді Центру Разумкова пишуть: «комплексне за своїм характером питання протидії зміні клімату є сьогодні одним з ключових компонентів в політиці розвитку Європи та Європейського Союзу, інтеграція в структури якого є стратегічним курсом України» [1]. Таким чином, виходячи з такої політичної позиції, формування у населення України адекватної екологічної свідомості та поведінки є політично, економічно і культурно обґрунтованим завданням суспільного розвитку. За даними соціологічного дослідження Центру Разумкова, значна більшість населення України добре розуміє, що зміна клімату – це серйозна

загроза для України. На запитання «Чи є зміна клімату серйозною загрозою для України?» 40,2% опитаних за всеукраїнською вибіркою, відповіли: «Так, зміна клімату може мати суттєві негативні наслідки для України» (рис. 1) [1].

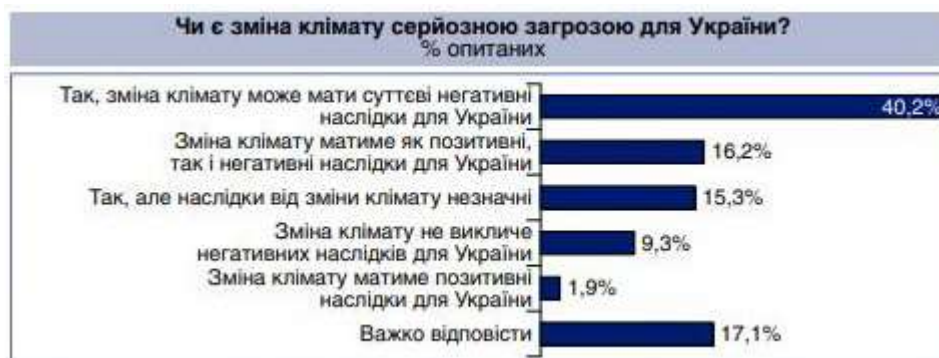

Рис. 1. Відповіді на питання «Чи є зміна клімату серйозною загрозою для України?»

Переконливо написали про чинники глобальної стурбованості щодо загрозових змін клімату автори американо-канадського проекту Роберт Дж. Брюль, Джейсон Кармайл і Дж. Крейг Дженкінс: 1) екстремальні погодні явища, 2) поширення наукової інформації, 3) публікації ЗМІ, 4) сигнали еліти, 5) структурні економічні зміни, 6) пропаганда екологічного руху [2].

Аналіз результатів опитування, проведеного Центром Разумкова дозволяє зробити висновок, що обізнаність громадян України стосовно проблеми змін клімату є реальним чинником формування масової екологічної свідомості і поведінки. Зокрема, дані опитування свідчать про поширеність позитивних масових стереотипів екологічної свідомості, основою яких є соціальна установка на самообмеження заради подолання загрозових тенденцій зміни клімату.

За даними соціологічного дослідження Центру Разумкова, значна більшість населення України готова відмовитися від деяких матеріальних благ заради протидії зміні клімату. На запитання «Чи готові ви відмовитися від деяких матеріальних благ заради протидії зміні клімату?» 63,7% опитаних за всеукраїнською вибіркою, відповіли: «Так» (рис. 2) [1].

Рис. 2. Відповіді на питання «Чи готові ви відмовитися від деяких матеріальних благ заради протидії зміні клімату?»

Така готовність має конкретну предметність: 82,9% опитаних готові відмовитися від деяких видів побутової хімії, аерозольних балончиків, 77,7% - від пластикової та поліетиленової упаковки, 67,1% - готові використовувати більш екологічний бензин, 61,7% - перевести автомобіль на інше паливо, 61,0% - рідше користуватися автомобілем, та частіше – громадським транспортом, 48,3% - готові навіть відмовитися від користування автомобілем і користуватися громадським транспортом. Такі дані про стан громадської думки є свідченням того, що у населення склався певний стереотип самообмеження масової екологічної свідомості. Стереотип свідомості – спрощений образ-уявлення щодо змін клімату і можливої протидії їм. Це феномен як масової свідомості, так і диспозиція індивідуальної свідомості. Особливість таких стереотипів – їх ригідність, стійкість. Даний конкретний стереотип – позитивний, адекватний загрози зміні клімату. Стереотипи бувають як неадекватні, негативні, шкідливі, які є пережитками, так і позитивними, адекватними, корисними. Стереотипи-пережитки необхідно долати, ламати, а стереотипи адекватні – використовувати для розвитку, користуватися їх когнітивною економністю, емоційною стійкістю і соціальною динамічністю. Суспільство зацікавлене в тому, щоб стереотипи екологічної свідомості трансформувалися у стереотипи поведінки, екологічно

сприятливі звички і соціальні практики. Вимірювання таких стереотипів поведінки вимагає інших методик емпіричного вимірювання, використання сценарних запитань, тощо.

У цілому можна зробити висновки, що в масовій свідомості українців поширюються уявлення про загрозу змін клімату і стереотип самообмеження екологічної свідомості.

Література:

1. Україна і політика протидії зміні клімату: економічний аспект. Аналітична доповідь Українського центру економічних і політичних досліджень імені О. Разумкова. - К.: Видавництво "Заповіт", 2016 р. Аналізуються результати всеукраїнського дослідження, яке проведено соціологічною службою Центру Разумкова 16-21 червня 2016р. в усіх регіонах України України за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей, в якому брав участь автор доповіді. Опитано 2 016 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки – 2,3%
2. Robert J. Brulle, Jason Carmichael & J. Craig Jenkins Shifting public opinion on climate change: an empirical assessment of factors influencing concern over climate change in the U.S., 2002–2010. - *Climatic Change*. - 114, 169–188 (2012). [Електронний ресурс].–Режим доступу:
<https://doi.org/10.1007/s10584-012-0403-y>